

ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ ของผู้ต้องหาในเรื่องที่ถูกกล่าวหา¹

ร้อยตำรวจเอกอุทัยพงษ์ คงฤทธิ์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในเรื่องที่ถูกกล่าวหา มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาถึงแนวความคิดและทฤษฎีในระบบการดำเนินคดีอาญาและหลักการค้นหาความจริง เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับปฏิกิริยาของศาลด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมือง ค.ศ. 1966 มาตรา 29 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในเรื่องที่ถูกกล่าวหา เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในเรื่องที่ถูกกล่าวหา

จากการศึกษาปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ในเรื่องที่ถูกกล่าวหา ยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกัน หลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการสอบปากคำผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130 มาตรา 131 มาตรา 134 และมาตรา 135 ตลอดถึงมาตรา 136 ถึง มาตรา 141 เมื่อกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเริ่มขึ้น พนักงานสอบสวนจึงทำการสอบสวนพนักงานสอบสวนและใช้อำนาจตามกฎหมายในการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อที่จะหารายละเอียดแห่งความผิด เพื่อพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ซึ่งมีกฎหมายรองรับการใช้อำนาจทุกขั้นตอนของพนักงานสอบสวนอย่างต่อเนื่องไปจนการสอบสวนเสร็จสิ้น ดังนั้น เมื่ออำนาจสอบสวนเกิดขึ้นแล้ว นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป พนักงานสอบสวนจึงเริ่มใช้อำนาจต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสอบสวนการกระทำความผิดเรื่องนั้น ได้อย่างเต็มที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 132 มาตรา 133 มาตรา 134 มาตรา 134/1 และมาตรา 135 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ ตามมาตรา 133 ในการสอบพนักงานสอบสวนสอบผู้เสียหายหรือสอบบุคคลใดก็ได้ที่เห็นว่าถ้อยคำของเขาเป็นประโยชน์กับคดี ซึ่งการสอบสวนบุคคลดังกล่าวจะต้องปฏิบัติ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในเรื่องที่ถูกกล่าวหา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดีคง

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สาขาวิชานิติบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสงขลา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตามที่กฎหมายกำหนดว่าด้วยเรื่องพยานบุคคลด้วยการสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนที่พนักงานสอบสวนจะสอบปากคำ และมีข้อสำคัญว่าพยานบุคคลดังกล่าวจะให้การเท็จต่อพนักงานสอบสวนมิได้ มิฉะนั้น จะถือว่ามีความผิดทางอาญาฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานได้ ปัญหาจึงมีว่าถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีนั้นด้วยแล้วจะสอบสวนบุคคลนั้นเป็นพยานได้หรือไม่ ซึ่งมาตรา 133 วรรคแรก บัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้สอบปากคำบุคคลนั้นตามมาตรา 133 วรรคแรก ในกรณีที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาต่อบุคคลใดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ผู้นั้นจึงมีสถานะตกเป็นผู้ต้องหาทันทีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 โดยพนักงานสอบสวนจะต้องมีหลักฐานเพียงพอว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาและแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การก็ได้หรือไม่ให้การก็ได้ ถ้อยคำที่ให้การอาจเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีในชั้นศาล ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

2. ปัญหาการไม่ให้โอกาสผู้ต้องหาแสดงความบริสุทธิ์ การแจ้งสิทธิ การแก้ข้อกล่าวหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 และมาตรา 133

การสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการค้นหาความจริงอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดและการนำตัวผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายมาดำเนินการพิจารณาและลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย แต่ขณะเดียวกันหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้คำนึงถึงการประกันสิทธิของประชาชน สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะได้รับการปกป้องสิทธิมิให้ถูกล่วงละเมิดต่อเสรีภาพในร่างกาย เคหสถาน และในกรณีอื่นใดโดยไม่จำเป็นหรือไม่ มีเหตุอันสมควรจากการใช้อำนาจในการค้นหาความจริงของเจ้าพนักงาน เพราะฉะนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงเป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์และวิธีการ เพื่อที่จะให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาอย่างได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการอันเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ 1) หลักการควบคุมอาชญากรรม 2) หลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย 3) หลักฟังความทุกฝ่าย และ 4) หลักอำนาจสอบสวนคดีอาญาเป็นอำนาจฝ่ายเดียว

ปัญหาในกระบวนการสอบสวนที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เกิดขึ้นเพราะการสอบสวนที่มีชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เรื่องการสอบสวน ส่งผลทางกฎหมาย 2 ประการ คือ ผลต่ออำนาจฟ้องของพนักงานอัยการและผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานของศาล เพราะผลของกฎหมายของการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มี 2 กรณี คือ 1) กรณีที่ศาลวินิจฉัยว่าพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง และ 2) กรณีที่ศาลวินิจฉัยว่าไม่รับฟังพยานหลักฐานที่เกิดจากการสอบสวนมิชอบของพนักงานสอบสวน กล่าวคือ กรณีแรก ที่ศาลวินิจฉัยว่าพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง เพราะ 1) บุคคลที่สอบสวนไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวน 2) กรณีพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน 3) กรณีพนักงานสอบสวนนั้นไม่ใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ 4) พนักงานสอบสวนไม่แจ้งข้อกล่าวหา

ให้ผู้ต้องหาทราบ 5) พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนคดีความผิดต่อส่วนตัวโดยไม่คำร้องทุกข์ 6) พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ส่วนกรณีที่สอง ที่ศาลวินิจฉัยว่าไม่รับฟังพยานหลักฐานที่เกิดจากการสอบสวนโดยมิชอบของพนักงานสอบสวน

3. ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนไม่ครบไม่ถูกต้อง การได้มาซึ่งพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรคสอง และมาตรา 135

ตามหลักทั่วไปของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการสอบสวนสามัญตามมาตรา 130 และมาตรา 131 การเริ่มการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถทำได้ มาตรา ทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการค้นหาความจริงจากข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งมาตรา 132 มาตรา 133 และมาตรา 134 บัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งจะต้องได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมายเพื่อเป็นพยานหลักฐานที่จะนำไปสืบพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ภายใต้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากการได้มาซึ่งพยานหลักฐานไม่ถูกต้องก็จะใช้รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ตามมาตรา 135 และมาตรา 226 หรือหากพยานหลักฐานมีน้ำหนักน้อย และถ้าการสืบสวนสอบสวนก้าวล่วงเข้าไปละเมิดสิทธิหรือจำกัดสิทธิในชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง ทรัพย์สิน และเสรีภาพของบุคคลอื่นโดย มิชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่อาจต้องรับในทางอาญาได้

1) ประเด็นปัญหากรณีตามมาตรา 131 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นการเปิดช่องว่างให้พนักงานสอบสวนสามารถใช้ดุลพินิจในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหามากจนเกินไป ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับความเป็นธรรม

2) ประเด็นปัญหากรณีปัญหาการตรวจพิสูจน์ตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งเป็นการให้ดุลพินิจแก่พนักงานสอบสวนในการพิจารณาถึงพยานหลักฐานเพียงพอต่อการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกรณีนี้

3) ประเด็นปัญหากรณีผู้ต้องหาไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือผู้ต้องหากระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ หากได้ตรวจพิสูจน์และจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหา แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการพิจารณาถึงเหตุอันสมควรในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ยินยอมส่งผลให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรม

4. ปัญหาการสังคดีและความเห็นของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 และมาตรา 145

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เมื่อเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้วกล่าวคือ ถ้าไม่ปรากฏว่า ผู้ใดเป็นผู้กระทำ ความผิดให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยให้มีอำนาจการสอบสวนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีหรือทำความเห็นควรให้จัดการสอบสวนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีโดยส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป พนักงานสอบสวนทำหน้าที่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด หากยังไม่สามารถที่จะสืบหาตัวผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์สะเทือนขวัญ แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 จะบัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำ ผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” แต่กลับมีปัญหาว่าพนักงานสอบสวนแต่ละคนมี “ดุลพินิจ” ในการรวบรวมพยานหลักฐานและพิจารณาสั่งสำนวนอาจไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตามความเหมาะสมแต่ละคดีซึ่งอาจมาจากเหตุปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวนกำหนดระยะเวลาในการทำสำนวนการสอบสวน ขั้นตอนการเสนอสำนวน ตลอดจนปัญหาการแทรกแซง ทำให้เกิดความเคลือบแคลงในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน อันอาจกระทบต่อความเชื่อมั่น ในกระบวนการยุติธรรม จากมาตราข้างต้นเห็นได้ว่า พนักงานสอบสวนมีอำนาจเบ็ดเสร็จและเด็ดขาดในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ และสามารถจัดการสอบสวนหรือเสนอความเห็นควรให้จัดการสอบสวน จึงเป็นการให้อำนาจพนักงานสอบสวนแต่ละนายใช้ดุลพินิจ ในการพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมเป็นกรณี ๆ ไป ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ระเบียบ กำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้ชัดเจน เป็นมาตรฐานเดียวกัน ไม่ใช่ให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจโดยขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของพนักงานสอบสวนในแต่ละนาย ซึ่งอาจส่งกระทบต่อการวินิจฉัยหรือการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการและศาลจนทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงสมควรต้องมีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการรวบรวมพยานหลักฐานตามมาตรา 131 หรือดุลพินิจในการสั่งการสอบสวน และมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งจะมีผลกระทบต่อประชาชนที่เป็นผู้ต้องหาให้ได้รับความยุติธรรมอย่างสูงสุด

5. ปัญหาการไม่มีพยานหลักฐานฟังได้ว่าผู้ต้องหากระทำผิด แต่เห็นควรสั่งฟ้องถูกแทรกแซงจากผู้บัญชาการ เอาอำนาจบริหารอยู่เหนือความยุติธรรมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146 และมาตรา 147

เนื่องจากการสอบสวนเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ การสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน จึงมีผลต่อการอำนวยความสะดวกทางอาญาเป็นอย่างมาก หากการสอบสวนถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์และผลดีต่อการอำนวยความสะดวกทางอาญาในภาพรวม แต่จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาไม่มีพยานหลักฐานฟังได้ว่าผู้ต้องหากระทำผิด แต่เห็นควรสั่งฟ้อง

แทรกแซงจากผู้บังคับบัญชา เอาอำนาจบริหารอยู่เหนือความยุติธรรม ซึ่งผู้ศึกษาวิเคราะห์ถึงเป็นปัญหาในระบบการปฏิบัติงานฝ่ายสอบสวนซึ่งเป็นงานในสายงานกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สอดคล้องกับงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมซึ่งเป็นงานหลักของตำรวจ ปัญหาของพนักงานสอบสวนในการขาดหลักประกันเรื่องความเป็นอิสระ ถูกแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชา นักการเมือง หรือผู้มีอิทธิพลปัญหาของพนักงานสอบสวนที่ถูกแทรกแซงในนโยบายลด เลือกรับคดี หรือการไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ปัญหาการที่พนักงานสอบสวนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอเพื่อให้การดำเนินงานสอบสวนบรรลุเป้าหมาย ปัญหาพนักงานสอบสวนมีปริมาณงานคดีที่ต้องรับผิดชอบต่อนายมากเกินไป และปัญหาขาดการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่สอบสวนของพนักงานสอบสวนปัญหาดังกล่าวเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะการสอบสวนคดีอาญาของไทยในปัจจุบันสร้างความหนักใจและความเลื่อมศรัทธาในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาในหมู่ประชาชนเป็นอย่างมาก เพื่อให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

จากที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในเรื่องที่กล่าวหา พบว่ากระบวนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบ ข้อบังคับที่ใช้สอบสวน ไม่ว่าจะเลือกแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของงานสอบสวนตามแนวทางใดมีประเด็นที่รัฐและหน่วยงานที่มีอำนาจตัดสินใจด้านนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างระบบงานสอบสวนของพนักงานสอบสวนให้มีประสิทธิผล รวมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบการตำรวจ ซึ่งผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการเพิ่มเติมกฎหมายและแนวทางในการพัฒนาระบบงานและบุคลากรในงานสอบสวน ดังนี้

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1. เห็นควรให้มีบทบัญญัติการให้อำนาจแก่พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน โดยปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ให้มีหน่วยงานอื่นหรือพนักงานอัยการเข้าร่วมการตรวจพิสูจน์หลักฐานตั้งแต่เริ่มต้นคดี เพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาและผู้เสียหาย โดยควรจะแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) โดยเพิ่มคำว่า พนักงานอัยการ ในประมวลกฎหมายนี้ คือ (6) พนักงานสอบสวน หมายความว่าเจ้าพนักงานและพนักงานอัยการ ซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

2. เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีได้อย่างเต็มที่ จึงเกิดช่องว่างทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดการใช้อำนาจไปในทางที่ชอบด้วยกฎหมายได้ เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนไม่ให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบ ผู้ศึกษาเห็นควรจะแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1วรรค2 โดยตัดคำว่า เพียงเท่าที่จำเป็นหรือสมควร โดยเพิ่มเติมแก้ไขว่า ในกรณีจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

3. จากหลักเกณฑ์การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 พบว่าข้อสันนิษฐานของกฎหมายข้อนี้ หากผู้ต้องหาไม่ได้ความยินยอมในการตรวจกฎหมายกำหนดให้สันนิษฐานว่าข้อเท็จจริงจะเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหา นั้น ผู้ศึกษาเห็นควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 โดยการตัดคำว่า เหตุอันสมควร ออก เป็น ในกรณีจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

4. ปัญหาการสังคดีและความเห็นของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 และมาตรา 144 อันเนื่องมาจากปัจจุบันปัญหาการสังคดีและความเห็นของพนักงานสอบสวน ผู้ศึกษามีข้อเสนอว่าสำนวนคดีก่อนที่จะสังคดีสำนวนการสอบสวนควรแจ้งและให้ผู้ต้องหาตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้นก่อนว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ เพราะสำนวนคดีนั้นเป็นสาระสำคัญในการใช้พิจารณาคดีในชั้นเจ้าพนักงานและการดำเนินคดีชั้นศาล แต่ข้อเท็จจริงในสำนวนคดีไม่เคยได้รับการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์จากผู้รับผลโดยตรงจากข้อเท็จจริงในสำนวนคดีเลย ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้มีกระบวนการดังกล่าว

5. ในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหาควรจะต้องมีเวลาที่เพียงพอที่จะให้ผู้ต้องหาสามารถที่จะรวบรวมข้อเท็จจริง พยานหลักฐานและจัดทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้

เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ วิวัฒน์พานิช. หลักทฤษฎีการสอบสวนและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน (เทคนิคและศิลปะในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษร, 2556.
- ปวีศร เลิศธรรมเทวี. “โครงการคุ้มครองสิทธิทางรัฐธรรมนูญจากการกระทำที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน.” (สกว) , กรกฎาคม 2563.
- ปวีศร เลิศธรรมเทวี. การนำประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2561.
- อุทัย อาทิวะ. เมื่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 3 การสอบสวน มาตราการบังคับในคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินติ้ง, 2559.